

บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็ก
ก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร

ROLES OF PARENTAL MEDIATION FOR PROMOTING MEDIA LITERACY OF PRESCHOOLERS IN CHILD
DEVELOPMENT CENTERS IN THE BANGKOK METROPOLIS

นางภาวิณี ฮิปส์ *

Pawinee Hibbs

รศ.ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร **

Assoc. Prof. Udomluck Kulapichitr, Ed.D

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้สื่อร่วมกับเด็ก ด้านการควบคุมการใช้สื่อ และด้านการส่งเสริมความรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานครจำนวน 143 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติ แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการใช้สื่อร่วมกับเด็ก ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแสดงอารมณ์ร่วมกับเด็กขณะใช้สื่อ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรับชมรายการเดิมแม้เด็กเข้ามาร่วมใช้ด้วย ด้านการควบคุมการใช้สื่อ ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เลือกสื่อที่มีเนื้อหาเหมาะสมให้เด็ก และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดระยะเวลาของเด็กในการใช้สื่อ และด้านการส่งเสริมความรู้ ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การชี้แจงตัวอย่างเหตุการณ์หรือพฤติกรรมไม่ดีในสื่อ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การอธิบายแหล่งที่มาของสื่อ

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: pawinee.k@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: udomluck.k@chula.ac.th

ISSN1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study the roles of parental mediation for promoting the media literacy of preschoolers in child development centers in the metropolitan area of Bangkok. Three aspects, including co-viewing mediation, restrictive mediation and active mediation, were explored. The research sample was 143 parents of preschoolers. The research instrument was a questionnaire form. The data was analyzed using frequency, percentage, means and standard deviation.

The research results found that the parents' overall role in promoting media literacy for preschoolers was at a high level ($\bar{x} = 3.68$). Each aspect was described as follows: co-viewing mediation was at a moderate level ($\bar{x} = 3.23$), including expressing emotion while using media, which was the highest mean score; continuing using media after children join in was the lowest mean score. Restrictive mediation was at a high level ($\bar{x} = 3.80$), including selecting appropriate media content, which was the highest mean score; restricting time of media usage was the lowest mean score. Lastly, active mediation was also at a high level ($\bar{x} = 3.87$), including explaining inappropriate manners or actions in the media, which was the highest mean score; describing the sources of media was the lowest mean score.

คำสำคัญ: บทบาทผู้ปกครอง/ การเป็นสื่อกลาง/ การรู้เท่าทันสื่อ/ เด็กปฐมวัย

KEYWORDS: PARENT'S ROLE/ PARENTAL MEDIATION/ MEDIA LITERACY/ PRESCHOOLERS

บทนำ

เทคโนโลยีทางการศึกษากลายเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กและผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครูหรือผู้ปกครอง ต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากการใช้สื่อของเด็ก นอกจากนี้สื่อและเทคโนโลยียังมีความสำคัญกับชีวิตประจำวันในปัจจุบัน ทำให้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 66 ได้ระบุว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่ว่าเมื่อเด็กมีความเข้าใจและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีแล้ว การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองสามารถทำได้ต่อเนื่องไปตลอดชีวิตของเด็ก พร้อมกับที่ปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ เกิดขึ้นเรื่อย ๆ การจำกัดการใช้สื่อเทคโนโลยีของเด็กอาจทำได้ยาก สิ่งที่ผู้ใหญ่สามารถทำได้คือการให้ความรู้ในการใช้สื่อแก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้เท่าทันสื่อที่มีอยู่อย่างหลากหลายทั้งประเภทและรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นการสร้างความรู้พื้นฐานในการใช้สื่ออย่างถูกต้องและเหมาะสมกับเด็ก

ปัจจุบันการพัฒนาความรู้ด้านความรู้เท่าทันสื่อในต่างประเทศได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว เช่นในปี 2003 UNESCO ได้จัดสัมมนาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศเพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญของการพิจารณาเลือกใช้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีเริ่มมีความสำคัญเพิ่มขึ้น ในปี 2008 การสัมมนาของ UNESCO ได้มีการเพิ่มคำว่า “สื่อ” เข้ามาในการประชุมด้วย (The United Nations Educational Scientific and Cultural

Organization, 2008) สำหรับประเทศไทย แม้หัวข้อ “การรู้เท่าทันสื่อ” จะเริ่มเข้ามาอยู่ในความสนใจของผู้คน แต่หลายหน่วยงานต่างก็เริ่มให้ความสำคัญกับการรู้เท่าทันสื่อ ดังที่เห็นได้ชัดคือ ในปี 2557 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ ได้ให้ความร่วมมือกับ สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน ในการจัดทำคู่มือและแนวทาง การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการนวัตกรรมการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เท่าทันสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ต่อมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ ในเดือนพฤษภาคม 2558 ได้มีการออกพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยหนึ่งในวัตถุประสงค์ของกองทุนนี้คือ การส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนโดยเฉพาะเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้มีความรู้เท่าทันสื่อ เฝ้าระวังสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์ และสามารถใช้อสื่อในการพัฒนาตนเอง แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของการใช้สื่อและการรู้เท่าทันสื่อที่เริ่มมีมากขึ้นในประเทศไทย (เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2558) ดังนั้นการให้ความรู้แก่เด็กเพื่อให้เด็กได้ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสื่อและเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย สามารถคิด วิเคราะห์ สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองได้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

การให้ความหมายของลักษณะการรู้เท่าทันสื่อนั้นมีหลากหลายโดย Ivanovic (2014) ได้กล่าวถึงการพัฒนาของการรู้เท่าทันสื่อกับการศึกษาในยุคปัจจุบันว่า การศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อควรจัดให้มีขึ้นในทุกชั้นเรียน ตั้งแต่ในช่วงปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา เพราะในปัจจุบันสื่อเข้าไปมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และแน่นอนว่าความสำคัญของสื่อในอนาคตจะยิ่งมีมากขึ้น จึงควรให้การศึกษาแก่เด็กเพื่อพัฒนาศักยภาพในการใช้แหล่งข้อมูลจากสื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และเป็นการสร้างเสริมทักษะให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์และแยกแยะอิทธิพลจากการใช้สื่อได้โดยใช้พื้นฐานความรู้ที่เด็กมี อย่างน้อยเด็กควรมีความเข้าใจในลักษณะรูปแบบของสื่อ และสามารถอธิบายความหมายของสิ่งที่เด็กพบในสื่อได้ (Potter, 2011) ขณะที่ National Association for Media Literacy Education (2007) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการรู้เท่าทันสื่อคือการพัฒนานิสัยของการรู้จักตั้งคำถามและทักษะของการเป็นนักวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การเป็นนักสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และเป็นประชากรโลกที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา หรือกล่าวโดยง่าย การรู้เท่าทันสื่อ คือการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นของเด็กเพื่อการเป็นนักคิดและผู้ลงมือกระทำในบริบทแวดล้อมทางเทคโนโลยี

ในประเทศไทยมีผู้ให้คำนิยามถึงการรู้เท่าทันสื่อต่าง ๆ เช่นมูลนิธิอินเตอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (2555) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ คือความสามารถป้องกันตนเองจากการถูกจูงใจจากเนื้อหาของสื่อ การสามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสื่ออย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้สามารถควบคุมการตีความเนื้อหาของสื่อที่ดู ฟัง หรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วย แทนที่จะให้การสื่อความหมายของสื่อเป็นไปตามเจตนาของผู้ผลิตมาควบคุมความรู้สึกนึกคิดของเรา และพรทิพย์ เย็นจะบก (2557) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อในเด็กปฐมวัยว่า การสอนให้เด็กมีการเรียนรู้เท่าทันสื่อควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเมื่อโตขึ้น เด็กรู้จักวิเคราะห์และมีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับสื่อด้วย และจะได้ไม่ตกอยู่ในผลกระทบด้านลบของสื่อ

การให้ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อที่ควรเริ่มทำได้ตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานที่จะต่อยอดความรู้ให้เด็กได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้เท่าทันสื่อ Rogow (2015) ได้ให้ลักษณะของเด็กที่รู้เท่าทันสื่อตั้งแต่วัย 5 ปีขึ้นไปไว้ดังนี้

- 1) รู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับความคิดและข้อมูลที่ใช้อย่างน้อย 2 ช่องทาง เพื่อแสวงหาคำตอบที่มีความน่าเชื่อถือได้อย่างสม่ำเสมอ
- 2) แสดงลักษณะนิสัยที่สื่อถึงการเชื่อมโยงคำตอบกับหลักฐานที่สามารถยืนยันได้
- 3) แสดงให้เห็นถึงความรู้ว่าการนำเสนอข้อมูลจากสื่อมาจากการถูกคัดเลือกเฉพาะส่วนที่ต้องการนำเสนอ
- 4) สามารถอธิบายอย่างง่ายได้ถึงเหตุผลในการเลือกภาพที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่จัดทำ
- 5) สร้างหรือแบ่งปันเรื่องราวหรือรายงานของตนโดยมีการใช้ภาพ เสียง และคำประกอบ
- 6) ระบุได้ว่าสื่อเทคโนโลยีคือเครื่องมือในการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร และการโน้มน้าวจิตใจ และเด็กสามารถใช้สื่อเหล่านั้นได้

เมื่อมีการศึกษาโมเดลการรู้เท่าทันสื่อของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาพบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลมากที่สุดที่ส่งผลในเชิงบวกต่อการรู้เท่าทันสื่อของเด็ก โดยการสนับสนุนทางสังคมสามารถทำได้จากที่บ้านและทางโรงเรียนโดยเด็กที่ได้รับการสนับสนุนด้านสื่ออย่างมากจากผู้ปกครองและครูเป็นเด็กที่มีการรู้เท่าทันสื่ออย่างสูง ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่จะสร้างประสบการณ์ขัดเกลาและปลูกฝังทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ให้กับเด็กนักเรียน นอกจากนี้ครอบครัวยังมีผลต่อการสร้างพฤติกรรมและการรับรู้ของบุคคลอีกด้วย (สุรเกียรติ, 2556) ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีส่วนในการเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อโดยผู้ปกครองสามารถเข้ามามีบทบาทโดยการเป็นสื่อกลางในการใช้สื่อของเด็ก (Parental Mediation) ทั้งนี้ Mendoza (2009) กล่าวถึงการเป็นสื่อกลางของผู้ปกครอง (Parental Mediation) ที่เชื่อมโยงและตั้งคำถามอันเนื่องมาจากการรู้เท่าทันสื่อ ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนการใช้สื่อของเด็กที่กระทำได้ 3 ทางคือ การเป็นผู้ที่รับชมสื่อร่วมกับเด็ก การเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ในการรับชมสื่อของเด็ก และการเป็นผู้ที่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับการใช้สื่อ และ Chakroff and Nathanson (2008) กล่าวว่า การเป็นสื่อกลางของผู้ปกครองและการรู้เท่าทันสื่อมี 3 ด้านได้แก่

- 1) การสังเกตการณ์ร่วมคือการรับชมสื่อพร้อมกับเด็กโดยปราศจากการอธิบายเนื้อหาของสื่อที่รับชม
- 2) การวางกฎเกณฑ์คือการสร้างกฎหรือข้อจำกัดในการใช้สื่อที่บ้าน ข้อจำกัดนี้รวมถึงระยะเวลาที่อนุญาตให้เด็กรับชม ช่วงเวลาและเนื้อหาที่เด็กสามารถรับชมได้
- 3) การให้ความรู้คือ การอธิบายเนื้อหาของสื่อ การวิเคราะห์และประเมินค่าสื่อ การสนับสนุนให้เด็กได้วิจารณ์เนื้อหาของสื่อ

ด้วยความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อดังที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สำรวจการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในครัวเรือนปี พ.ศ. 2557 พบว่ากลุ่มของเด็กช่วงอายุ 6-14 ปีนั้นเป็นช่วงอายุที่ใช้คอมพิวเตอร์สูงที่สุดถึงร้อยละ 84.9 จาก

ประชากรที่สำรวจทั้งหมด 83,880 ครอบครัว หากนับการใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มเด็กช่วงอายุ 6-14 ปีคิดเป็นร้อยละ 58.2 ของประชากรที่สำรวจทั้งหมด และระยะเวลาในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตนั้นสูงถึง 1-4 วันต่อสัปดาห์ เหตุนี้หลายฝ่ายจึงเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในเด็กเพื่อให้เด็กสามารถเลือกใช้สื่อที่ปลอดภัยได้ ทางฝ่ายกรุงเทพมหานครจึงได้ริเริ่มการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ โดยในปี 2556 มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรุงเทพมหานครและภาคีเครือข่าย 4 หน่วยงาน ได้แก่ 1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 2. สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน 3. มูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมพัฒนาไทย และ 4. มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อ ICT และสื่ออื่นๆ แก่นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และในปี 2557 จึงได้จัดพิมพ์หนังสือ “คู่มือการเรียนรู้เท่าทันสื่อสำหรับครูปฐมวัย” ขึ้นมา

จากการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร ทำให้ทราบว่าทางศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนบางแห่งของกรุงเทพมหานครได้นำ “คู่มือการเรียนรู้เท่าทันสื่อสำหรับครูปฐมวัย” ไปเริ่มใช้กับเด็กปฐมวัยในช่วงชั้นเรียนอนุบาล 2 และอนุบาล 3 โดยมีการบูรณาการแผนการสอนเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อเข้าไปกับแผนการสอนหลัก (หทัยรัตน์ จิรนนท์ศักดิ์, สัมภาษณ์ 2558) หากแต่บทบาทของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อยังไม่ค่อยชัดเจนเท่าใดนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์ของการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมบทบาทในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของผู้ปกครองต่อไป

คำถามการวิจัย

ผู้ปกครองเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานครอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้สื่อร่วมกับเด็ก 2) ด้านการควบคุมการใช้สื่อ 3) ด้านการส่งเสริมความรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อในเด็กปฐมวัย เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัย	1) การใช้สื่อร่วมกับเด็ก	1.1) การใช้สื่อร่วมโดยตั้งใจ 1.2) การใช้สื่อร่วมโดยไม่ตั้งใจ
	2) การควบคุมการใช้สื่อ	2.1) การควบคุมด้านเวลา 2.2) การควบคุมด้านเนื้อหา
	3) การส่งเสริมความรู้	3.1) การส่งเสริมความรู้ผ่านการอภิปรายสิ่งที่เป็นจริงและไม่จริง การยกตัวอย่างที่ดีและไม่ดี 3.2) การตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อ

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 2 และชั้นอนุบาล 3 ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 182 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 2 และชั้นอนุบาล 3 ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2558 จำนวน 143 คน ที่ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน วรณิ แกมเกต, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % มีความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2 จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับฉลาก จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามที่กำหนดไว้

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน (ประชากร)	กลุ่มตัวอย่าง
อนุบาล 2	104	80
อนุบาล 3	78	63
รวมจำนวนนักเรียน	182	143

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 กำหนดลักษณะและโครงสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามผู้ปกครองเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อุปกรณ์สื่อที่ใช้ที่บ้าน เพื่อศึกษาภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูล ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัย ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้นมากที่สุด/ทุกครั้งที่มีโอกาส
- 4 หมายถึง ท่านปฏิบัติในรายการนั้นมาก/เกือบทุกครั้งที่มีโอกาส
- 3 หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้นปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้นน้อย
- 1 หมายถึง ท่านไม่เคยปฏิบัติในข้อรายการนั้นเลย

3.2 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมแนบหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยและขอความร่วมมือกับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 - 3 เพื่อนำส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 143 ชุดและได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดจำนวน 143 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 139 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.2

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติในการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแปลความหมายเป็นระดับของการปฏิบัติดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้นมากที่สุด/ทุกครั้งที่มีโอกาส
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ท่านปฏิบัติในรายการนั้นมาก/เกือบทุกครั้งที่มีโอกาส

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้นน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง ท่านปฏิบัติในข้อรายการนั้นน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยใน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.20 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.9 สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 76.9 จำนวนอุปกรณ์สื่อที่ใช้ในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.77 เครื่อง/ครอบครัว โดยจำนวนของโทรศัพท์มือถือมีมากที่สุดคิดเป็น 2.27 เครื่อง/ครอบครัว

2. บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัย

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ด้านการใช้สื่อร่วมกับเด็ก ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$) ด้านการควบคุมการใช้สื่อ ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) และด้านการส่งเสริมความรู้ ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

2.1 การใช้สื่อร่วม โดยภาพรวมผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการใช้สื่อร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า การใช้สื่อร่วมโดยตั้งใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.43$) รองลงมา คือ การใช้สื่อร่วมโดยไม่ได้ตั้งใจ ($\bar{x} = 2.95$) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นย่อยมีดังนี้

1) การใช้สื่อร่วมโดยตั้งใจ ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการหัวเราะหรือแสดงอาการตื่นเต้นพร้อมกับเด็กขณะใช้สื่อร่วมกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การเลือกรายการหรือเว็บไซต์ที่จะรับชมร่วมกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$)

2) การใช้สื่อร่วมโดยไม่ได้ตั้งใจ ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การที่ผู้ปกครองใช้สื่อขณะที่เด็กอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.17$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การรับชมรายการเดิมต่อไปแม้ภายหลังมีเด็กเข้ามาร่วมใช้สื่อด้วย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$)

2.2 การควบคุมการใช้สื่อ โดยภาพรวมผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการใช้สื่อร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า การควบคุมด้านเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.95$) รองลงมาคือ การควบคุมด้านเวลา ($\bar{x} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นย่อยมีดังนี้

1) การควบคุมด้านเวลา ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การตั้งข้อตกลงก่อนการใช้สื่อทุกครั้ง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดระยะเวลาของเด็กในการใช้สื่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$)

2) การควบคุมด้านเนื้อหา ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเลือกสื่อที่มีเนื้อหาเหมาะสมให้เด็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การเลือกรายการที่มีการจัดระดับความเหมาะสมกับเด็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$)

2.3 การส่งเสริมความรู้ โดยภาพรวมผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการส่งเสริมความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า การส่งเสริมความรู้ผ่านการอภิปรายของผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.91$) รองลงมาคือ การตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อ ($\bar{x} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นย่อยมีดังนี้

1) การส่งเสริมความรู้ผ่านการอภิปรายของผู้ปกครอง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การชี้แจงตัวอย่างเหตุการณ์หรือพฤติกรรมไม่ดีในสื่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การอธิบายแหล่งที่มาของสื่อให้เด็กทราบเช่น สื่อมาจากประเทศอะไร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$)

2) การตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การถามเด็กว่าชอบอะไรในรายการโทรทัศน์ การ์ตูน ภาพยนตร์ที่เด็กได้รับชม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้เด็กอธิบายความรู้สึกเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ การ์ตูน ภาพยนตร์ที่เด็กได้รับชม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$)

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานครมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย 3 ประเด็นดังนี้

1. การส่งเสริมความรู้เป็นด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งเป็นด้านที่มีผลต่อทัศนคติที่เด็กมีต่อสื่อหรือการเลือกใช้สื่อของเด็ก สอดคล้องกับ Fujioka and Austin (2002) ที่ได้ข้อเสนอแนะว่าการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อของผู้ปกครองมีผลต่อการเลือกใช้สื่อของเด็ก โดยเด็กเลือกใช้สื่อที่มีเนื้อหาด้านบวกมากขึ้น ในขณะที่เด็กเลือกใช้สื่อในด้านลบน้อยลง หากผู้ปกครองต้องการให้เด็กรู้จักวิเคราะห์สื่อที่รับชม ผู้ปกครองสามารถทำได้โดยให้เด็กสะท้อนความคิดจากสื่อที่รับชม แปลความหมายในสิ่งที่ต้องการสื่อให้ผู้ชม

และการยกตัวอย่างหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อของผู้ปกครอง ดังที่ Matyjas (2015) ได้กล่าวเรื่องการ
ใช้สื่อในชีวิตประจำวันของเด็กว่า สื่อที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเด็กมากที่สุดได้แก่ โทรทัศน์และ
อินเทอร์เน็ต สื่อมีอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบแก่ผู้ใช้ อิทธิพลทางบวกของสื่อคือเป็นการเพิ่มพูนความรู้และ
การแสดงรูปแบบที่เหมาะสมของพฤติกรรม เช่น การเพิ่มพูนความรู้ ความสนใจ ทักษะคิด งานอดิเรก และวิถี
ชีวิต อิทธิพลทางลบคือพฤติกรรมติดการใช้สื่อรวมถึงพฤติกรรมรุนแรงจากการรับชมสื่อ การใช้สื่อของเด็กทำ
ให้เด็กได้มีความรู้กว้างมากขึ้น ได้รับรู้ข้อมูลอย่างเท่าทันในโลกปัจจุบัน เป็นการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ใหม่
ๆ นำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ โทษของการใช้สื่อคือ หากเนื้อหาไม่เหมาะสมกับวัยของเด็กอาจ
ทำให้เด็กมีการเลียนแบบสื่อในด้านที่ไม่ดีได้ ดังนั้นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดคือผู้ปกครองและ
ครูซึ่งเป็นบุคคลแวดล้อมสำคัญของเด็กต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและการให้ความรู้ในการใช้สื่อ
ให้แก่เด็ก

2. การควบคุมการใช้สื่อผู้ปกครองสามารถทำได้ 2 ด้านคือ การควบคุมด้านเนื้อหาและการ
ควบคุมด้านเวลา การวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะใช้การควบคุมด้านเนื้อหามากกว่าด้านเวลา โดยการ
ควบคุมการใช้สื่อทั้ง 2 ด้านส่งผลดีต่อการใช้สื่ออย่างมีคุณภาพของเด็ก นำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อ
สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sook-Jung Lee (2012) พบว่าการเป็นสื่อกลางโดยการควบคุมการใช้สื่อช่วยให้
การเข้าถึงสื่อเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กน้อยลง อีกทั้งยังมีผลต่อการลดเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็ก
ด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองมีพฤติกรรมการควบคุมการใช้สื่อกับเด็กที่มีการควบคุมตนเองได้ค่อนข้าง
น้อย ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่าการควบคุมการใช้สื่อควรพิจารณาถึงลักษณะนิสัยของเด็กโดยเฉพาะเด็กที่มีการควบคุม
ตนเองได้ค่อนข้างน้อย เป้าหมายของการควบคุมการใช้สื่อคือการปกป้องเด็กจากสื่อที่เป็นอันตรายต่อเด็กโดย
เป็นการควบคุมปัจจัยภายนอกที่จะมีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ในท้ายที่สุดคือการส่งเสริมการควบคุมตนเองของ
เด็กกับการใช้สื่อ ดังนั้นจึงแนะนำให้เริ่มการเป็นสื่อกลางของผู้ปกครองโดยวิธีการควบคุมสื่อ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับ
การควบคุมปัจจัยภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อเด็ก จากนั้นจึงเริ่มใช้วิธีการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้ปกครองและเด็กเพื่อพัฒนาการควบคุมตนเองของเด็ก และเพิ่มการควบคุมปัจจัยการเข้าถึงที่ไม่เหมาะสม
ของเด็กด้วยตนเอง

3. การใช้สื่อร่วมกับเด็กเป็นด้านที่ผู้ปกครองมีการปฏิบัติน้อยที่สุดหากเทียบกับด้านอื่น โดย
การแสดงอารมณ์ร่วมในการรับชมสื่อและการรับชมสื่อพร้อมกับเด็กเป็นพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติมากที่สุด จาก
ผลวิจัยนี้พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมสิริน ขวัญใจ (2551) ที่พบว่าเด็กสามารถเข้าถึงสื่อ
โทรทัศน์ได้ในปริมาณจำนวนชั่วโมงที่ค่อนข้างมากในแต่ละวัน และสามารถเลือกเปิดรับเนื้อหารายการตาม
ความต้องการของตนเองได้อย่างมีอิสระพอสมควร ในบางช่วงเวลาของวันที่รายการมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับ
เด็ก เด็กจะรับชมพร้อมกับพ่อแม่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการสร้างมุมมองและทัศนคติให้แก่เด็ก โดย
ความสำคัญของการใช้สื่อร่วมกับเด็กคือการปฏิบัติที่ต้องอาศัยการใช้เวลาร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก
 อีกทั้งยังสามารถนำไปสู่การส่งเสริมความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันสื่อได้ด้วย เนื่องจากการใช้สื่อร่วมกันจะ
นำไปสู่โอกาสในการพูดคุยหลังจากการใช้สื่อ (Mendoza, 2009)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสำรวจความรู้อย่างเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อของผู้ปกครอง
2. ควรมีการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในการเป็นสื่อกลางด้านการใช้สื่อร่วมกับเด็กให้มากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการส่งเสริมการร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนในการสร้างเสริมการรู้เท่าทันสื่อในเด็กปฐมวัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2557). *การเรียนรู้เท่าทันสื่อสำหรับครูปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.)
- มูลนิธิอินเตอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2555). *รู้เท่าทันสื่อ ICT*. กรุงเทพมหานคร: เอเชีย แปซิฟิก ออฟเซ็ท.
- เมสสิริน ขวัญใจ. (2551). *เด็กกับการรู้เท่าทันสื่อโทรทัศน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. (2558). *พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ 2558*. กรุงเทพมหานคร: ราชกิจจานุเบกษา.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (2557). *สำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2557*. สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/ICTFull57-1.pdf>
- สุรเกียรติ์ ชาติวัฒนาวิทย์. (2556). การพัฒนาเชิงโมเดลสาเหตุของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 - 6: การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างสังกัด. *OJED*, 8(1), 401-413
- หทัยรัตน์ จิรนนท์ศักดิ์. (2558, 3 ธันวาคม), สัมภาษณ์โดย ภาวิณี ฮิปส์. หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป, ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนพิทักษ์

ภาษาอังกฤษ

- Chakroff, J. L.& Nathanson, A. I. (2008). Parent and school interventions: Mediation and media literacy. *The Handbook of Children, Media, and Development*. New Jersey: Blackwell.
- Fujioka, Y. & Austin, E. W. (2002). The relationship of family communication patterns to parental mediation styles. *Communication Research*. 29(6), 642-665.

- Ivanovic, M. (2014). Development of media literacy – an important aspect of modern education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 149, 438–442
- Lee, S. (2012). Parental restrictive mediation of children’s internet use: Effective for what and for whom? *New Media & Society*. 15(4), 466-481
- Matyjas, B. (2015). Mass media and children. Globality in everyday life. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 174, 2,898–2,904.
- Mendoza, K. (2009). Surveying parental mediation: Connections, challenges and questions for media literacy. *Journal of Media Literacy Education*. 1(1), 28-41
- National Association for Media Literacy Education. (2007). *Core principle of media literacy education in the United States*. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/0B8j2T8jHrlgCYXVHSVJidWtmbmc/view?pli=1>
- Potter, J. (2011). *Media literacy*. California: Sage.
- Rogow, F. (2015). *Media literacy in early childhood education: Inquiry-based technology integration*. New York: Routledge.
- The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2008). *Media and information literacy events*. Retrieved from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/media-development/media-literacy/mil-events/>